

Kylmää kyytiä ja kovaa työtä

Sodat, konfliktit ja valtataistelut vaativat tavallisesti välittömiä uhreja, taistelukentällä kaatuneita sotilaita ja sotatoimien uhreiksi jääneitä siviilejä. Varsinkin pitkään kestävä taistelu ja varustelu heijastuvat sitäkin laajemmin koko yhteiskuntaan, talouteen, kulttuuriin ja ruokatuotantoon. Kuten totesimme hiljattain ilmestyneessä teoksessa *Civilians and Military Supply in Early Modern Finland*, sotatalouden vaikutus siviilien elämään, hintoihin, veroihin ja tuotantoon tuntuu laajasti, kaukana sotatoimialueista.¹

Nykyhetkessä vaikutuksia seurataan ja niihin varaudutaan parhaillaan kansainvälisesti, kun Venäjän hyökkäys Ukrainaan on luonut uusia uhkia maailman ruokatalouteen ja huoltovarmuuteen. Uhat ja seuraukset ulottuvat eri puolille maapalloa vielä konkreettisemmin kuin parin koronavuoden aikana syntyneet huoltovarmuuden ongelmat. On kaikki syyt koettaa tehdä töitä sen puolesta, ettei ravintopula kävisi niin ajankohtaiseksi kuin reilu sata vuotta sitten, kun nälkävuosien teemat leimasivat myös Suomen Historiallisen Seuran seminaaritoimintaa.

Jo ennen kuin taloudellisten seurausten koko laajuus näkyy, vaikutukset kulttuuriin ja urheiluun ovat ilmeiset. Tieteellisten instituutioiden yhteistyö lännen ja Venäjän välillä on jäädytetty. Tutkimuksen, koulutuksen ja kulttuurivaihdon päättyminen näkyy niin Euroviisujen osanottajalistoiissa, urheilukisojen joukkueissa kuin yliopistojen yhteistyössä, konferensseissa ja julkaisuhankkeissa. Tulevaisuudesta on vaikea sanoa mitään varmaa, mutta osittain yhteydet ovat juuri

nyt käyneet vähiin, jos verrataan kylmän sodan vuosiin, joita tämä numero käsittelee.

Teematoimittajat, jotka ovat jälleen tehneet hienoa työtä, esittelevät johdannossa tarkemmin numeron artikkelit, jotka keskittyvät kylmän sodan kulttuuridiplomatiaan. Mukana on esimerkkejä niin suomalaisten toiminnasta kuin idän ja lännen pyrkimyksistä saada huomiota Suomessa. Artikkeleita lukiessa tulee mieleen, että aktiivinen elokuvatarjonta ja muut yhteistyön muodot ovat voineet osaltaan sementoida monien suomalaisten kiinnostuksen USA:han, sen kulttuuriin ja politiikkaan, jonka harmitellaan jättävän usein varjoonsa Euroopan vastaavanlaiset tapahtumat.²

Muutenkin käsillä oleva numero tarjoaa varmasti monella tapaa perspektiiviä kylmän sodan kulttuuritoimintaan, samoin kuin suomalaisten toimijoiden tasapainoiluun kahden blokin välimaastossa. Artikkelit kertovat myös siitä, että vallankäytön ja ideologisten kamppailujen kentällä toimijat, ihmiset ja yksilöt, ovat kohdanneet toisensa. Joskus kohtaamiset ovat noudattaneet ylhäältä annettua käsikirjoitusta, mutta lopputulokset ovat myös voineet olla jotain aivan muuta kuin alun perin on tarkoitettu. Myös yksilöllisille ratkaisuille ja uudelleen neuvottelulle on löytnyt tilaa, vaikka osittain kulttuurivaikuttamisen puitteet ovat saattaneet olla niukat tai niiden reunaehdot kireät. Näissäkin havainnoissa on kosketuspintaa nykypäivään.

Tämän numeron myötä kiitän monivuotisesta yhteistyöstä toimituksen jäseniä, vuodesta 2016 mukana ollutta aktiivista toimittajaamme Ville

1. Petri Talvitie & Juha-Matti Granqvist (toim.), *Civilians and Military Supply in Early Modern Finland*. Helsinki University Press OA 2021, <https://doi.org/10.33134/HUP-10> (30.5.2022)

2. Ks. esim. Tommi Melenderin essee Mitäs me amerikkalaiset, *Suomen Kuvalehti* 45/2021, 42–45.

Kivimäkeä sekä erityisesti vaikei yksinomaan kirja-arvioiden parissa paljon vaivaa nähnyttä Tuomas Laine-Frigreniä, jotka jatkavat tieteellisen toimitustyön parissa muissa yhteyksissä. Erinomainen toimitussihteerimme Heidi Kurvinen jää vuodeksi tutkimusvapaalle, ja toimitussihteerin sijaisena toimii digisiirrosta jo ansiokkaasti vastannut Helena Laukkoski.

Tuskin voin liian usein todeta, että *Historiallisen Aikakauskirjan* numerot valmistuvat monien asiantuntevien ihmisten työnä, niin toimituksen, kirjoittajien kuin arvioitsijoidenkin yhteisin voimin, jossa jokaisen osuus on tärkeä. On etuoikeus saada tehdä tätä yhteistyötä, jota tiedepoliittinen keskustelu ei aina arvosta, mutta josta yleisö on aidosti kiinnostunut.³ Jos kotimaiset historioitsijat ja historian ystävät eivät huolehtisi tieteellisen tiedon yleistajuisesta mutta samalla tieteellisestä

esittämisestä kotimaisella kielellä, sitä ei kukaan muukaan tekisi. Pseudotiede ja vihamieliset vaikuttamisyrietykset saattaisivat kotimaisen julkaisemisen vähetessä saada lisää jalansijaa. On hienoa, että suomalaisittain tieteen tuloksista kuitenkin ollaan kiinnostuneita ja niiden merkitykseen luotetaan.⁴ Koetamme varjella tätä arvostusta.

Kaikkiaan tällaisina aikoina on kaikin puolin tärkeää, Candiden hengessä, hoitaa puutarhaa ja viljelyksiä – oli kyse sitten ruumiin tai hengen ravinnosta. Tämän numeron myötä toivotan itse kullekin kukoistavaa kesää ja runsaita satoja niin konkreettisesti kuin kuvaannollisestikin. Tavaan taas syksyllä historian parissa.

Anu Lahtinen
anu.z.lahtinen@helsinki.fi

3. Anu Lahtinen, Ääripää ja arvottomat. *Tietolinja* 2/2021, URN <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2021121761723> (30.5.2022).

4. Virve Pohjanpalo, Tieteellisellä tiedolla ei ole arjessa väliä, kreikkalaiset ja itävaltalaiset sanovat – suomalaiset ovat eri mieltä. *Yliopisto* 2/2022.